

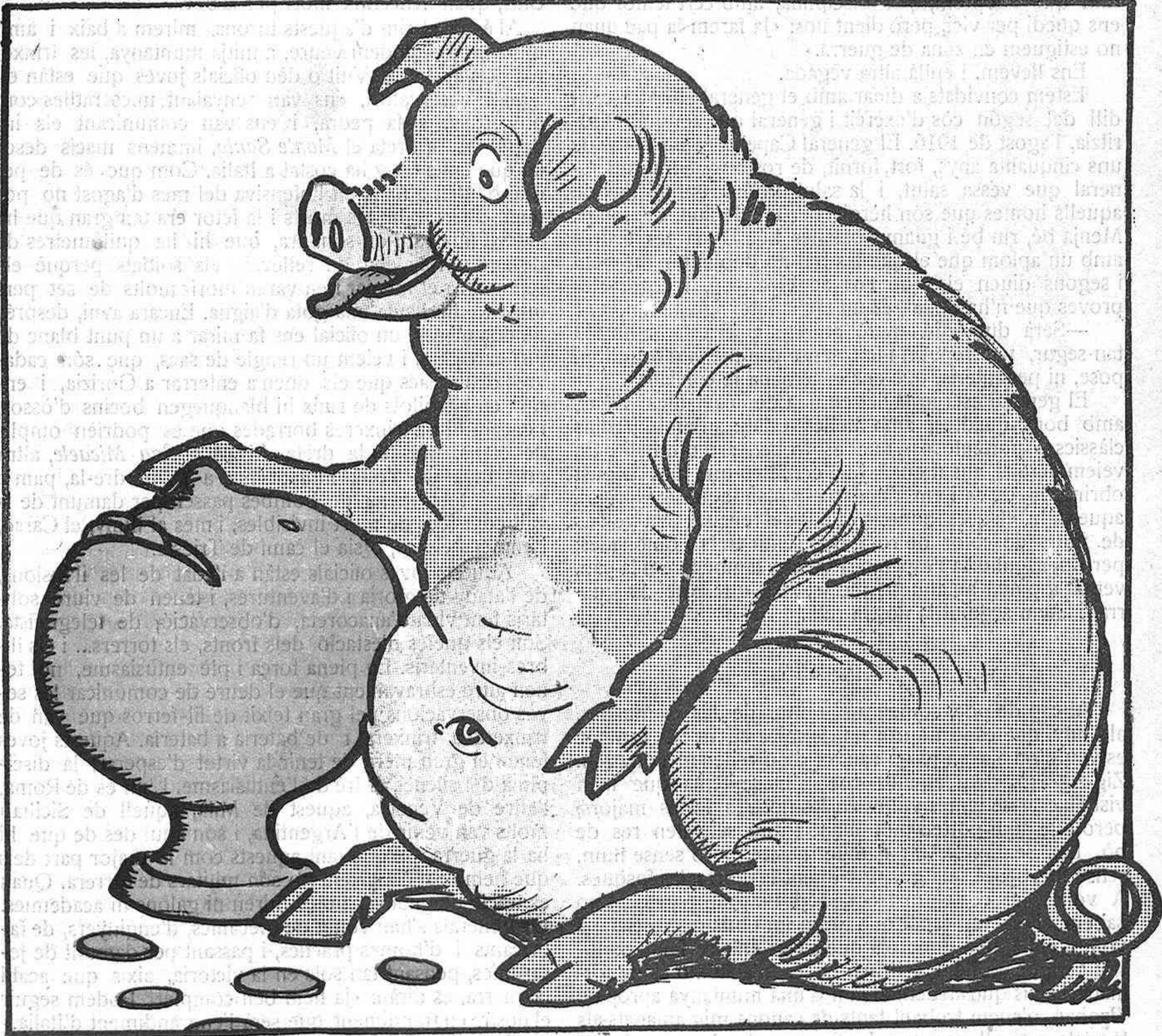
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

NÚM. 2025 : ANY XXXIX

10 cèntims — Atrassats: 20

BARCELONA 19 DE OCTUBRE DE 1917

BL. TOCINO, REI DELS ALIMENTS

—D'ara endavant aquí no hi haurà més amo que jo.

DÈU JORNS AL FRONT ITALIA⁽¹⁾

IV

A Udine, al ésser al vespre es pot dir que no s'encenen els llums. Cap al tard es tanquen les botigues, i als carrers, en lloc dels fanals, hi queda una bombeta blava, com un ull d'insecte misteriós, que fa més basarda que claror; aixís és que un se'n té d'anar al llit, com els pollastres o les oques. I no diem les gallines, perquè la gallina en temps de guerra és bestia desacreditada, i com que un se'n va a jòc dejorn, es té de llevar dematí, costum que adoptem, per disciplina, amb cert temor que ens quedi per vici; però dient-nos: «Ja farem la pau quan no estiguem en zona de guerra.»

Ens llevem, i enllà altra vegada.

Estem convidats a dinar amb el general Capello, capdill del segon còs d'exèrcit i general que conquerí Gorizia, l'agost de 1916. El general Capello és un home de uns cinquanta anys, fort, fornit, de rostre quadrat; un general que vessa salut, i la salut li dóna optimisme; de aquells homes que són hèrois per la plenitud de sangs. Menja bé, riu bé i guanya batalles bé. Dóna les ordres amb un aplom que el que les reb no dubta un moment i segons diuen els que ens acompanyen, i segons les proves que n'ha donat, és un tàctic intel·ligentíssim.

—Serà dur—diu—però anirem a Trieste, i ho diu tan segur, tan reposat i tan sense cap mena d'orgull, ni pose, ni pedanteria, que ens encomana la confiança.

El general està instal·lat en una de les tantes *Villas*, amb bons quadres, amb belles estatués i amb jardins clàssics i portentosos, que es troben arreu d'Italia. En veiem alguns, anant enllà, que confesso que més de gust obriria la capsa i em quedaria pintant aquests xiprers i aquests brolladors i aquests palaus del renaixement voltats de murs de color de rosa, que sentir trets i canonades; però m'aconhorta l'esperança de que també farem la pau, venint a pintar an aquests racers, aixís que acabi la guerra, i anem seguint la nostra ruta.

*
**

Al cap de poc, comença el remor de les canonades, al lluny, que es van apropant de mica en mica. Tampoc es veu d'on surten ni on van, ni d'on venen ni a on tiren. Zig-zig-zig... com aquells coets intermitents que hem vist aixecar-se tantes voltes en les nostres festes majors, però que aquí porten més malícia i no senyalen res de bò. Les sentim passar damunt nostre, però sense llum, sense foc, sense una guspira, duent la mort a les fosques. A voltes, al costat mateix se sent un gran espetec, i no sabem si és un canó que tira o un obús que esclata; a voltes, enllà, una fumerola que s'alça enlaire fent explosió; tampoc podem esbrinar si és d'anada o és de tornada, i aixís que arribem al cim d'una muntanya aprop de 'Isonzo, n'anem trobant tants de canons mig amagats als fondals, que allavors ens donem compte de perquè sentim tirar, sense sapiguer d'on surten els tirs. L'artilleria moderna no veu, calcula i sab. L'obús fa el camí que li

manen, amb precisió matemàtica, i sab a on té d'arribar i lo que trobarà en arribant, i ho fa a distàncies tan immenses que sembla que el projectil caigui del cel en lloc de la terra. Si avui, per exemple, s'hagués de bombejar Barcelona, no tirarien del Tibidabo, sinó de Rubí o de Sant Cugat, colgant els canons entre bardices, sota els ramatges o els penyals, per a que els grans aucells que passen, amb ulls d'àliga i còs d'acer, no sapiguessin els caus, quan llencen la mort per la boca.

Al ésser al cim d'aquests turons, mirem a baix i amb uns binocles podem veure, a mitja muntanya, les trinxeres dels austriacs. Vuit o dèu oficials joves que estan en aquell observatori, ens van senyalant unes ratlles com uns cosits, a la pedra, i ens van comunicant els indrets. A la dreta el *Monte Santo*, immens macís desolat que tanta sang ha costat a Italia. Com que és de pedra, de dalt a baix, en l'ofensiva del mes d'agost no podien enterrar-hi els morts i la fetor era tan gran que ha arribat fins aquí on som ara, que hi ha quilòmetres de distància, i havien de rellevar els soldats perquè els repugnava el menjar i en varen morir molts de set perquè no hi havia una gota d'aigua. Encara avui, després de dos mesos, un oficial ens fa mirar a un punt blanc de una carretera, i veiem un rengle de sacs, que són cadavres d'austriacs que els duen a enterrar a Gorizia, i encara en els pilots de runa hi blanquegen bocins d'ossos, i encara hi ha trinxeres borrades que es podrien omplir de creus. Més a la dreta, hi ha el *San Micaele*, altra muntanya on s'està lluitant per a no perdre-la, pam a pam, i tota mena de bombes passen per damunt de la vall com focs de mort invisibles, i més al lluny, el Carso, l'immens Carso, o sia el camí de Trieste.

Aquests joves oficials estan a l'edat de les il·lusions, de l'afany de glòria i d'aventures, i tenen de viure solitari fent vida d'anacoreta, d'observació, de telegrafista. Són els quefes d'estació dels fronts, els torrers... i els llibres-inventaris. En plena força i plè entusiasme, no tenen altre esbravament que el deure de comunicar les seves observacions pel gran teixit de fil-ferros que van de trinxera a trinxera i de bateria a bateria. Aquests joves tenen el gran mèrit de tenir la virtut d'esperar, la disciplina del silenci, el frè de l'entusiasme. L'un és de Roma, l'altre de Venècia, aquest de Milà, aquell de Sicília i molts van venir de l'Argentina, i són aquí des de que hi ha la guerra, perquè tant aquests com la major part dels que hem anat coneixent no són militars de carrera. Quan es tracta de guanyar no es miren ni galons ni acadèmies. Els generals s'han voltat de mecànics, d'enginyers, de fabricants i d'homes pràctics, i passant per damunt de jerarquies, pensant tan sols en la victòria, aixís que acabi la guerra, es diràn: «Ja hem ben complert. Podem seguir el nostre engrandiment, que serà l'engrandiment d'Italia.»

Aquests oficials ens fan preguntes del món, com si fossin frares que visquessin en un convent. Semblem uns recaders d'Europa. Cada nova que podem donar-los els

(1) Aquesta "Crònica de guerra" continuarà en números successius de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

fa l'impressió d'una sorpresa. No hi ha detall que no els interessi. Parlen de artistes que han conegut, de teatres, d'òpera, ho escolten tot com a records de temps ja llunyans, i per fi, abans de marxar, ens treuen un album (fins allí fan album!) i ens pregunten amb gran cortesia que hi posem algun pensament.

L'Unamuno escriu, i encara que jo sia un pensador de *cuota*, o territorial, com diuen aquí, també hi dic la meua, i ens despedim d'aquells joves entusiastes, desitjant-los-hi bona sort en la lluita que encara els espera, tot pensant: «Pot-ser d'aquí a un mes n'hi haurà algun de mort, pot-ser d'aquí a uns anys, n'arribarà algun a ésser una gran figura per a l'història de la seva pàtria.»

*
**

Més enllà i mentres els meus companys han pujat a dalt d'un turonet, com que jo no he sigut mai donat a pujar més de lo que em mereixo, m'assec a fumar en una trinxera i s'apropen vuit o deu soldats.

A fóra no tiren, de lo que me'n alegro, i ells també, i es van assegant.

Els ofereixo un cigar de ralet dels que no se'n troben a cap front, perquè no hi ha res tan estancat com aqueixes terribles trinxeres i em comencen a fer preguntes que contesto, tot fent-ne d'altres.

També, com els oficials, em diuen d'on són i d'on han vingut, em pregunten d'on són i d'on vinc; em parlen de allà on han nascut i em diuen si hi he estat i què em sembla, i amb els ulls mirant cap enllà, contenen els mesos que en són fóra i expliquen les seves ferides, i per fi, un d'ells, creient-me enterat de lo que no sab ningú en tot el món, em pregunta senzillament:

—Que sab quan s'acabarà la guerra?

Jo me'l miro i el veig amb els altres tant pendent de lo que jo digui, que penso «Déu te perdoni» i responc:

—D'aquí quatre mesos.

No sé si ho creuen o no, però s'alegren. Han tirat les cartes, i els ha sortit lo que volien. Es donen cops, encenen els cigars, parlen en el seu dialecte, i si no fós perquè en aquesta guerra no es permet cantar ni aixecar la veu, estic segur que tots plegats hi hauríem fet una cantada.

Això dura poc. Tornen a alçar-se i em diuen si vull mirar per una escletxa, que no és perillosa.

Al que tinc més aprop li dic:

—Es trista la guerra, eh?

I em respònd d'una manera sublim:

—*Il dovere*—em diu; i agafa l'arma i s'asseu damunt d'unes pedres.

D'allí, carreteres avall, ens en anem cap a Goritzia.

Una volta més admirem l'organització italiana, que ho ha previst tot i executat. A cada pam de muntanya que ha anat conquerint a l'enemic (i són cents quilòmetres quadrats) hi han construït una carretera, amb promptitud meravellosa; cent quilòmetres de carretera, que se estan regant continuament. En els llocs que no hi havia aigua l'ha canalitzada i li hi ha conduïda. El servei de la Creu Roja és perfecte. A baix, a dalt, en tota la plana, hi ha profusió d'hospitals, amb tots els avenços de la cirurgia; hi hi han dos cents mil homes (sense els soldats) picant grava, fent ponts, alçant campaments, refent les cases destruïdes i conreuant els camps conquerits i els telèfons i els telègrafs i tots els lligams moderns i medis

de comunicació, formen un teixit tan gran i una xarxa tan complicada, que sembla talment que en tot el front hi hagin estès una gran terenyina.

Goritzia, amb el siti que feren d'una banda els italians, i del bombardeig que amb persistència hi fan els austriacs, de l'altra, ja es pot comprendre en quin estat deu trobar-se la població. La casa que no mostra els budells mostra bocins de dentadura; la que no està ferida del cap ho està del cos o de les cames. N'hi ha d'obertes de dalt a baix, com una immensa magrana, i és impossible descriure els objectes incoerents que es veuen apilotats sota les vigues i sota els sostres.

A casa del mateix Governador de la plaça, que anem a saludar, ens diuen que perdonem si no ens reben en el saló, perquè aquell mateix dematí hi havia caigut una bomba. El jorn abans, un ministre que hi havia fet una visita, s'havia hagut de posar, ell i tots els acompanyants, la careta característica pels gasos asfixiants, i amb tot i que els vells habitants hi van tornant de mica en mica, no aconsellàrem pas als amics estiuejadors que hi anessin a passar l'hivern, perquè entre l'estat dels *immobles* i el foc de *molestia*, com aquí en diuen, hi fa una mica de mal viure.

Per a veure les línies austriacques, ens porten, com sempre, al punt més alt. Com sempre, també, no sabem on som, si bé aquest cop les canonades les sentim tirar dreta nostre, i veiem les bombes de més aprop que no les havíem vistes fins avui. Dugues d'elles esclaten enlaire, a uns doscents metres de distància, i deixen caure una pluja de balins a una bateria, que para de tirar de sobte; una altra cau en una casa, que és una altra de més que va per terra, i sentim brunzir uns xiulets que no assenyalen res de bò.

Allavors un oficial em diu:

—*Professore*, ens hauríem de retirar—i he d'advertir que del primer jorn a mi em diuen *professore*, i com que jo no vull *controversia*, i fet i fet l'ésser professor no és una cosa gaire ofensiva, m'ho deixo dir i... *tutti contenti*.

—*Professore*—em diuen—no és prudent que ens vegin i hem de retirar-nos. I com que no podem dir als austriacs «No tireu, que hi ha gent» perquè és mal vist, i com que els oficials, amics nostres, cuiden la vida d'un neutral, com una cosa preciosa, i com a més, en el retirar-nos hi tenim la gran disciplina, per no dir-ne la gran prudència, ens en anem tots a la una, formant un bloc sagrat i compacte, a un gran cafè de la *plaça*.

Cada hu demana lo que vol. Els que són aiguaders metòdics demanen aigua natural; els vinaters vi d'allà on sia, i un cop asseguts, ens adonem que tampoc aquell cafè és una cosa prou segura. Al taulell prou hi ha dugues noies, amb aquella serenitat correcta i administrativa, que solen tenir les noies de tots els mostradors del món; a un costat prou hi ha uns jugadors que totes les bombes reunides no serien capaces de distreure'ls de jugar la seva manilla; la quietut prou és solemnia, però en un recó veiem un forat que va del terrat al mosaic, és a dir: que ha atravesat la casa, que al veure que és fet de fresc no ens inspira gaire confiança; però aixís i tot fem beguda i tornem a pujar a l'automòbil, per a tornar altra volta a Udine.

*
**

A les set hi hem d'arribar i són les sis, i hem de fer setanta o vuitanta quilòmetres; aixís és que emprenem un trot tan brunzent i a tota benzina, per entre cent carros

PINTOR DE MARINES

El mossen.— I on és el submarí?
L'artista.— Es a sota l'aigua, home... si no ha fogit.

i camions, i combois i mules i automòbils, que amb tot i portar un gran *chauffeur* i ésser la carretera magnífica, crec que és l'únic perill de debò que passem en aquesta campanya.

En un dels llocs on hem de parar-nos veiem venir uns doscents homes, entremig de la polçaguera; són doscents presoners austriacs que acaben de fer els italians. Tots són o vells o molt joves. Tothom els hi fa lloc, fins la Creu Roja. Tothom els mira passar, sinó amb simpatia, amb respecte. Es la collita d'aquell jorn, i en el mirar d'aquells homes, an aquell mirar d'homes del Nord, tan diferents de la nostra raça que no en coneixem l'expressió, ens sembla veure-hi que estan contents d'ésser presos dels italians, com volguent dir: «Ja hem acabat.» I aquest és el millor elogi que podem fer dels germans d'Itàlia.

SANTIAGO RUSIÑOL

Aquest número ha passat per la censura governativa

En una Acadèmia Políglota:

—Es veritat, senyor professor, lo que diuen?

—Què diuen?

—Que vostè domina totes les llengües del món?

—Es veritat; totes menos la de la meua dona i la de la meua sogra.

Mr. le Pudeur

UN dia de viatge a Madrid, al passar pel carrer de Moreto, un amic ens anuncià: Aquí, en el número 5, viu En Sanz Escartín, l'ex-governador de Barcelona. La casa se redreçava davant d'una església. El senyor Sanz Escartín escoltava tots els tocs de totes les oracions degudes i podia des de les seves habitacions regular la seva vida com si estigués davant d'un altar.

I encara sent el dringueig de les campanes de l'església de Recoletos volent imposar a Barcelona la quietut silenciosa del carrer de Moreto! No podent vulnerar la constitució, declarant la religió i l'austeritat forçoses, convertit en Torquemada d'escenaris i en Pere Arbués de cafetins, impideix habilidosa i normalment les funcions de les paganes barcelonines. Un dia posa en el seu índex governatiu un «vaudeville» llarg de indiscrecions i curt de camisa, i un altre decreta no s'exhibeixi en els escenaris ni un troç d'aquella carn que tant grata deu ésser a Déu, nostre Senyor, quan no imposà als nostres primers pares, ni aquella fulla de figuera que després del pecat va tapar lo que segons Cervantes deu estar molt ocult.

No'n tingué prou el senyor Sanz Escartín i ha orde-

nat siguin tancats a les tres de la matinada tots els cafès, concerts, bars, cafès i cafetins. Se dirà que hi ha el remei de tornar-los a obrir a les tres i mitja, però aleshores el senyor governador tornaria a manar no s'obrissin fins a les set, oferint amb una democràtica afabilitat, els llocs d'esbarjo, d'alimentació i de beguda, als carreters, vigilants que's retiren, a la gent de mercat i dels diaris, i als capellans de missa primera.

Al senyor Governador se l'ha de convèncer que el vici barceloní té virtuts domèstiques i moderacions gairebé patriarcal. Cada cupletista és una bona mare o una bona filla de família que es guanya la vida fent malbé cançons, com se la podria guanyar trencant plats i gots fent de minyona, no existint altre diferència que aleshores pecaria solament les tardes del diumenge i ara està en perill desitjat de pecar cada dia. Aquí, senyor Sanz Escartín, les dones alegres beuen gaseosa a les tres de la matinada; aquí els jogadors tenen torre; els *tzigans*, a la tarde donen lliçó; els calaveres a les nou són al despatx i la gent de fóra quan s'entrega al vici en els nostres *music-halls*, arribada l'hora de la disbauxa matinal, demanen un arroç, no perquè en donen molt, causa dels arroços innumbrables que es mengen a la nit a Madrid—oh, aquells arroçaires perduts del cafè Colonial!—sinó per hàbit de vida honesta, perquè a casa seva quan fan festa fan arroç. I quan cauen en braços d'una *traviata* de cafè-concert, pensen amb la dona.

Cada terra té el seu vici i la seva nit, i el vici català està plè de mesura i les nits barcelonines, que semblen babilòniques, no contenen cap perversitat disolvent. El barceloní, quan perd la nit, ni la perd, la compta. Tant de beguda, tant de menjar, tant per a pecar, si s'hi arriba. Es a dir que el seu vici és amb pressupost fixe i prudent. A l'endemà acudeix al treball i estalvia.

Que ens torni la nostra tradició de nocturnitat pagana, el senyor Sanz Escartín. Barcelona és una ciutat eclèctica i li plau treballar de dia i divertir-se a la nit. Després de tot, el vici persistirà. Ens serà més difícil, però toparem amb ell, malgrat les portes tancades i les espesses malles, car l'anècdota atribuïda al comte de Molé sempre té vida. Quan, en els temps de la Restauració, la senyora de La Rochefoucauld manà que les dançarines substituïssin les glaces per una triple faldilla, el comte de Molé, objectà displicentment:

—Està bé; emplearem triple temps en aixecar-les. Heu's-ho-aquí.

PARADOX

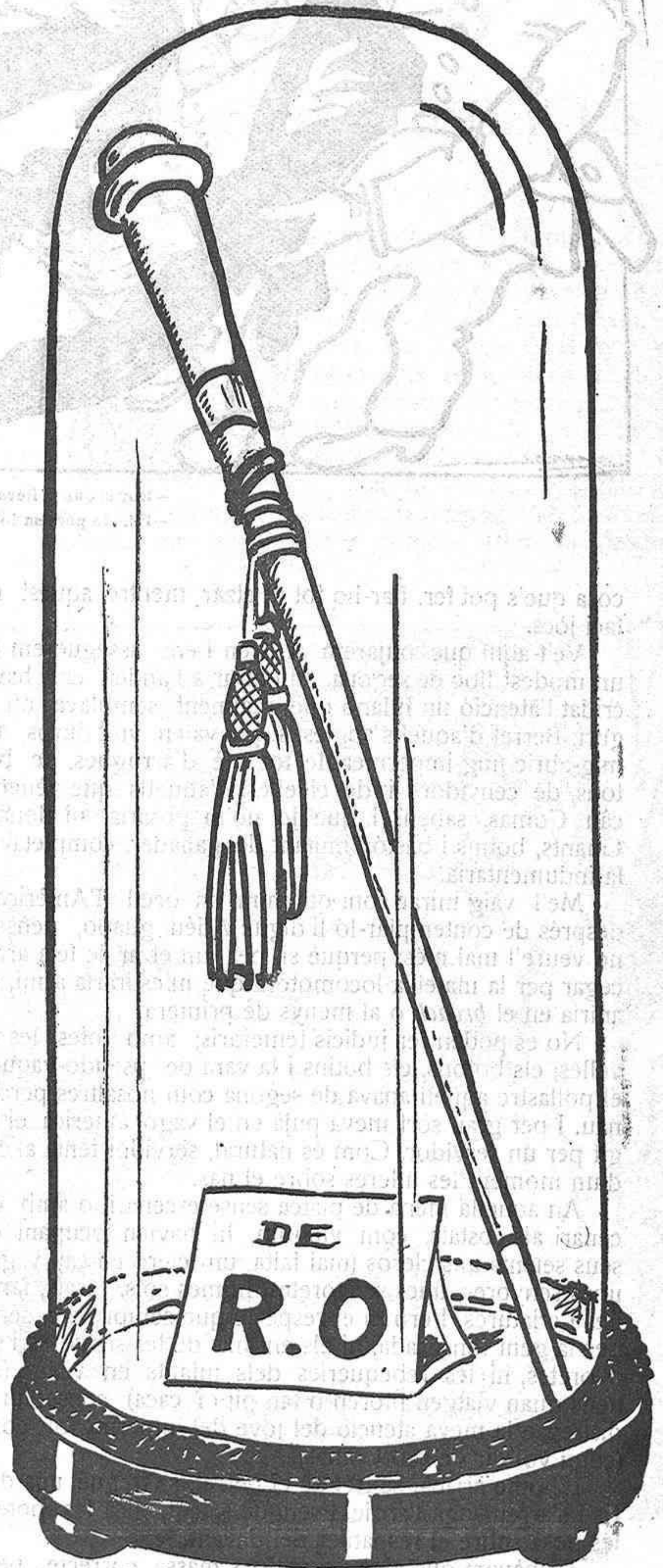

L'espill negre

Des del dia en que sorprenguerem al insigne don Cinto Grau Delgado, autor de «El conde Alarcos», citant-se amb tota cura les soles de les botines, ens tenia profundament preocupats el saber perquè podia servir el treure llustre d'allí. Per més que rumiessim i més rumiessim no ho capíem. Arribàrem a creure que ho devia fer per relliscar i caure, però després abandonàrem tal suposició considerant que per a realitzar tal exercici és suficient apoiar el taló sobre una pela de taronja, o una escorxa de meló; coses que, sortosament, no man-

quen mai en els carrers de les belles ciutats mediterrànies, sien Marsella o Nàpols, Génova o Barcelona.

Renunciàrem, doncs, de moment, a satisfer nostra fam de saber i ens resignàrem a esperar pacientment que l'etzar ens resolgués el problema, cara aquesta és la millor

Una bona adquisició per al Museu d'Historia

—Hoy sí que la llevas grossa, desvergonzado!
—Eil... la portem tots tres.

cosa que's pot fer, fiar-ho tot al etzar mentre aquest no faci jòcs.

Ve't-aquí que pujarem al tren i ens assegurem en un modest lloc de segona. Al entrar a l'andén ens havia cridat l'atenció un fulano que realment semblava un figurí. Berret d'aquells anglesos que valen vuit duros, un mig-abric-mig-impermeable tot plè d'arrugues, de botons, de cenyidors i de civelles; d'aquells que vénen a cà n Comas, saben? i que jo no'm posaria, ni donats. Guants, botins i bastó; imitant de ganader, completaven la indumentaria.

Me'l vaig mirar com qui mira un ocell d'Amèrica i després de contemplar-lo li diguí: Adéu guapo, pensant no veure'l mai més; perquè si per un etzar se feia arrocegar per la mateixa locomotora que m'estiraria a mi, ell aniria en el *breack* o al menys de primera.

No es poden fer judicis temeraris; amb totes les civelles, els botons, els botins i la vara de pseudo-vaquer, el pollastre aquell anava de segona com nosaltres perdona. I per gran sort meva pujà en el vagó americà el·legit per un servidor. Com és natural, servidor tenia al cap d'un moment les ulleres sobre el nas.

An aquella mena de platea sense escenari, o amb escenari als costats, com vulguin, hi havien ocupant els seus seients uns cleros (mai falta un clero en cap vagó), unes senyores, unes senyoretetes, homes sols, casats, famílies i criatures. Però ni el respecte que sempre he sentit per la gent tonsurada, ni els encants de les senyores i senyoretetes, ni les rebequeries dels infants en viatge (els nens quan viatgen ploren o fan pipi i caca) conseguiren distreure la meua atenció del jove del impermeable comí (comí vol dir de cà n Comas).

L'home arribà, se tregué el berret, se tregué uns diaris i s'arremangà l'abric. Prengué seient, alçà les potes i les posà sobre el respall del davant.

Trobàvem que això no era pas massa correcte, però

veient que les senyores, senyoretetes, infants i dides enloc de mostrar-se indignades o sorpreses per aquella manca de criança, s'ho prenien rient i àdhuc amb satisfacció, volguérem saber-ne la causa i dissimuladament treslladàrem el nostre lloc d'observació fins a trobar-nos faç a faç de l'elegant.

Eureka! El nostre home mostrava unes soles de sabata que semblaven de xarol. Què xarol? Diamants del Brasil semblaven. Eren espills certament. Mirant-me en ells vaig veure que'm tenia de afeitar; les noies s'hi arreglaven els capells i els pentinats abans de baixar en les estacions que els hi pertocaven i les criatures feien ganoyotes al davant, les entelaven i al anar-se'n hi escupien.

S'aclarí el misteri.

A cau d'orella

Els albats

Sembla que's comença a desconfiar de les virtuts aproximatives i de l'eficàcia aglutinant del nostre estimat Junoy. Realment la tradició del nostre senatorial amic que apareixia sempre disposat a proposar el quebrantament del sisè manament, comença a ésser interpretada al inrevés, com la tradició d'un home que desfà lo que està fet i dispersa lo aplegat. Lliberals de tots els agrupaments, uniu-vos!—ha cridat com una mena de Carlos Marx del lliberalisme. I tots els lliberals han respost unànimament que no.

Però an En Junoy lo que l'interessa és el triomf de l'Alba, l'arribada de l'Alba, la subordinació de totes les clientele lliberals a l'Alba, perquè En Junoy persistint amb la seva tradició de celestí polític que en lloc de copules recull divorcis, en comptes d'ésser, com a bon neòfit, lliberal a seques, lliberal genèric, s'ha fet albista contra els romanonistes y garciapretistes.

L'Alba vindrà, li donaran un petit sopar, farà una petita conferència i se crearà un petit banquet. I En Junoy somrient, fent unió sempre, i sempre treballant per Catalunya ens dirà:

—Catalunya me deurà amb la meua política més de lo que vostès suposen. Així com hi ha a Castella un Alba de Tormes, ara tindrem un Alba del Llobregat.

I la gent, an els ingenuus albistes ja els hi ha tret un motiu: els albats.

Brígida Atenea

Abans l'Ateneo era una casa seria, però sembla que l'espectacle del veïnat comença a influir en la Junta Di-

rectora. Els violins del Royal envien a l'Ateneo, valsos sentimentals i afrodisíacs; la Colombòfila s'ofereix temptadora, com un Monac de primer pis; s'escolten rialles femenines, sorolls de fitxes, algun esclat contingut de xampanyada.

Els sabis de la biblioteca han pogut rebutjar com un Sant Antoni de la ciència les temptacions veïnes, però la Junta Directiva, contagiada ha volgut que el panorama d'opereta entrés a l'Ateneo, començant per la decoració d'una sala que abans tenia una pàtina de vell Ateneo provincià i ara sembla una decoració de *La Viuda Alegre*. Hi han unes llànties d'arcoba nupcial, uns vidres de novel·la perversa i un fris de color de rosa completament pertorbador.

La Brígida, famosa i veterana cortisana, amiga de molts socis, diuen que té un saló semblant. Aquests socis ho han fet córrer per la culta societat i quan algú va a la sala de la Junta Directiva i dels seus amics, diuen amb escàndol dels qui els escolten:

—Me'n vaig a dalt, a cà la Brígida.

Lo fatal

En un dels teatres catalans, estrenen una obra folletinesca, un drama policíac del segle XVII. Surten molts bandolers, moltes monges, molts frares, molts pagesos, molts servidors... L'espectador regoneix, optimista, que allò és un esforç.

—L'escenari sempre està ple de gent. Se coneix que hi ha una bona direcció.

Un crític, que té d'ésser a la força partidari del teatre català, del de «Romea», del de «Novedades» i de tots els que vagin sortint, sospira i respon:

—Lo fumut es que desseguida hi ha més gent a l'escenari que a les butaques.

Tipus i prototipus

A corregut tots els tuguris. Té, en cada cambra secreta, un secret. Té, en cada restorant de nit, un record. I a cada casa galant, un altre. Ell no ha desdenyat cap plaer que se li oferís amatent i fàcil. Adhuc n'ha conseguit de ben difícils, trobant ja en la lluita el primer i més essencial plaer.

Sab de tots els amagatalls i de totes les trapaceries ocultes i manyagues. Sab de totes les històries perverses, l'epileg dolorós. Però no desmaia.

A LA BOQUERÍA

—Què diu, que és la seva filla la bacallanera de «El premi de l'hermosura»?
—Sí, que ho és. Que li sabeu algun xicot amb quartos?

Sab també que a cada flor s'hi amaga el verí, però ell ha descobert que en el fons vert d'aquest verí hi ha la delícia, com en el fons de tot, de tot del vas d'absenta hi ha el suprem oblid de totes les coses...

Conqueridor, galant, despreocupat i cínic va pel món sense altre bagatge que la set de luxuria, sense altre ideal que la sensualitat.

Per a ell el món i la vida no tenen més que una fórmula, no tenen més que un camí i que una llei. Tot lo que an això no respongui, no té interès.

Està malalt i ell es pensa que sa malaltia és refinament; està pervertit i pren sa perversió per aristocràcia. De l'amor n'ha fet materialitat, i de l'ànima... de l'ànima, com que al començament li feia nòsa, se'n desprenqué. La deixà penjada al capsal d'un llit mercenari, com un ex-vot a la venusitat.

Aixís, crapuós i luxuriós, indignant i repugnant, va per la vida, com una pàl·lida fantasma sense solidesa, semblant al home aquell que perdé sa ombra i no trobant-la, fou damnat.

Quina llei eficient i viva regirà aquesta existència? Quina raó centrará aquest viure? Quina vertebradura estructurarà aquesta desballestada flonjor viciosa i perversa?

Ell no se les fa pas, semblants interrogacions. Per a ell, la vida està tancada en un cercol (un cercol... viciós, naturalment!) I aquest cercol és la serp del Paradís que's mocega la cua.

Riu, esbalota, crida, fa dintre d'ell un gran soroll. I no obstant, no fa resso; un buid que res pot omplonar l'ompla tot ell.

Aixís, passeja pel món el seu aldarull plè de silencis.

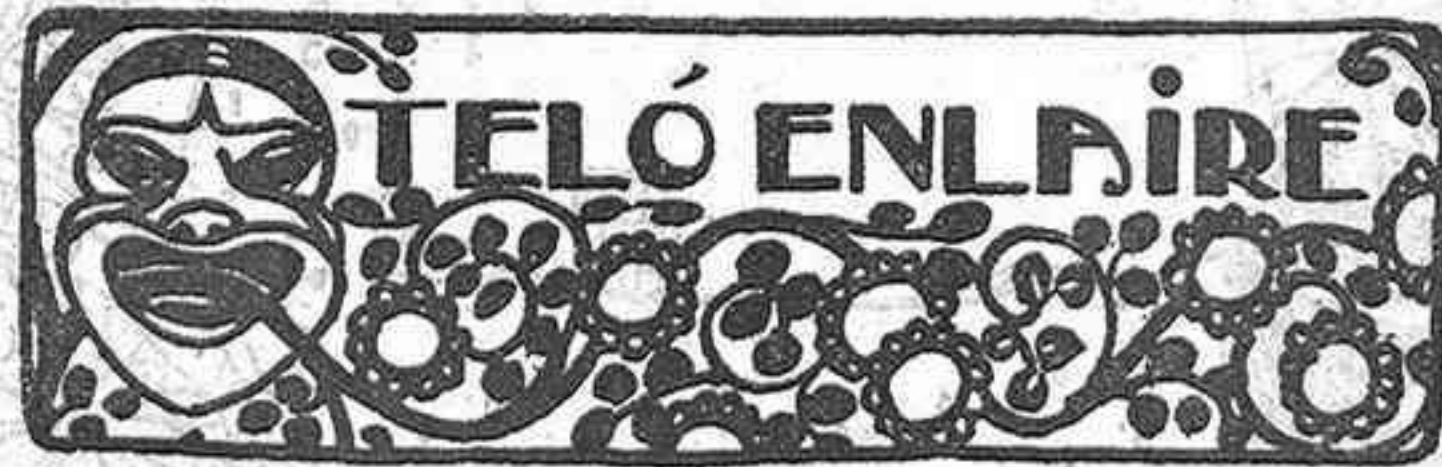
Tant que's mou, tant que brega, tant que's gasta i desgasta, i encara no ha tingut un dia aprofitat.

Es un inútil. Un número, una fitxa en la innombrable multitud dels sense-esperit.

Però... la seva vida té una part lluminosa, que ell no ha vist mai, que ell no podrà veure mai.

Aquest home que, corromput i buid, viciós i pervers, passeja pels camins de la vida la inconsciència de la pròpia immundícia; aquest home, amb trajo de gentleman i ànima de carreter; aquest home, amb figura de dandy i esperit de bastaix; aquest conjunt correcte que amaga tota descomposició moral té en la seva vida un secret que ell mai aprendrà prou bé.

En seixanta llars honrades, seixanta honrades damiseles sospiren i es marceixen per ell.

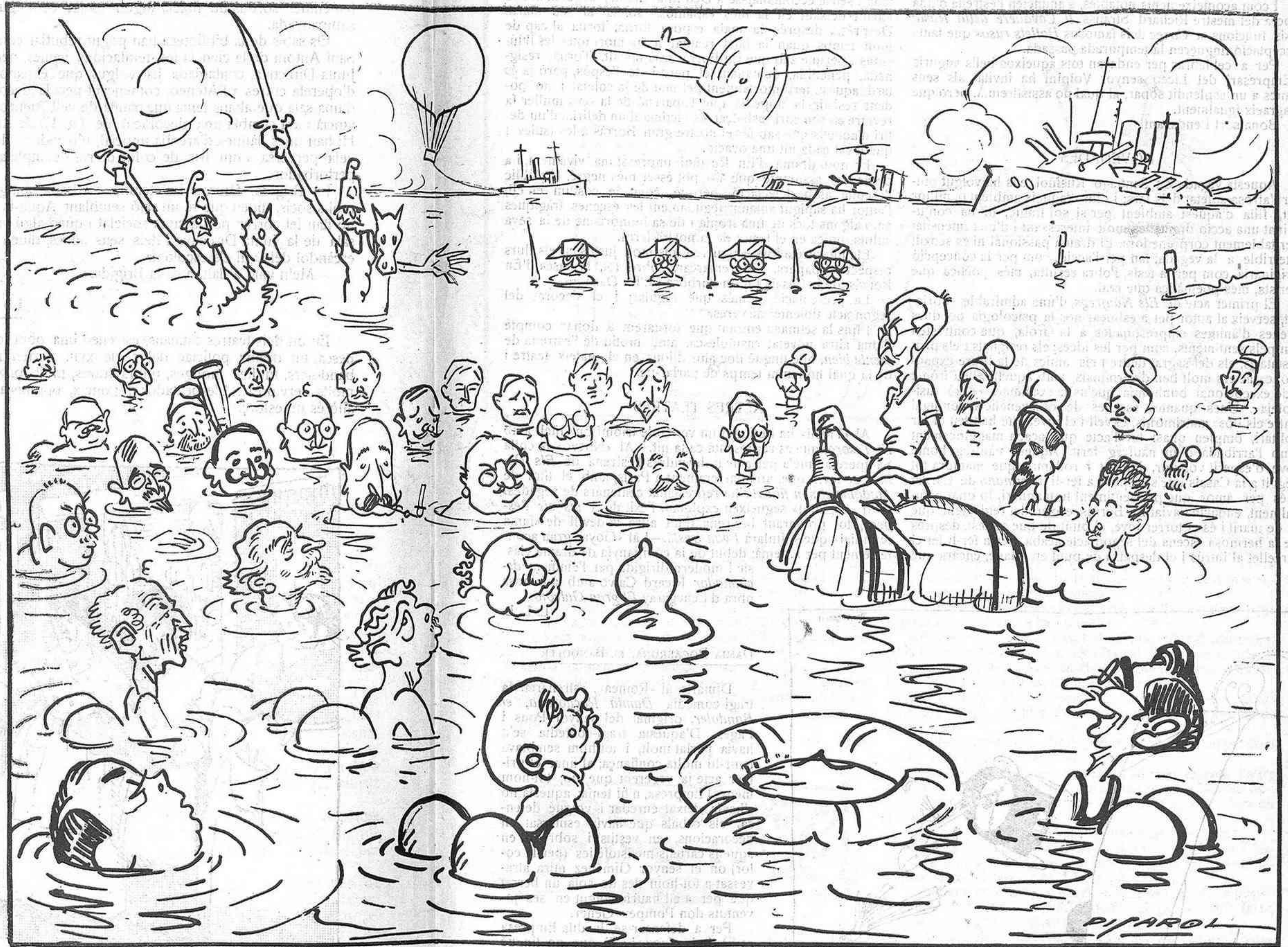
LICEO

S'han publicat ja les llistes de la Companyia d'òpera italiana que inaugurarà les seves funcions el dia 5 de novembre.

Hi figuren artistes de renom, molts d'ells ja ventatjosaament coneguts a Barcelona.

Repertori:

Sonàmbula, Traviata, Trovador, Rigoletto, Aida, Otello, Boheme, Tosca, Lucrecia Borgia, Don Pasquale, Favorita,

Com hauria tingut de celebrar-se la segona Assemblea, si arriba a durar un xic més l'anormalitat

Werther, Thais, Manón, Sansón, Amlet, Mignon, Louise, Carmen, Percatori di Perle, Africana, Andrea Chenier, Lohengrin, Tannhauser, Tristan, Pagliacci.

I com aconeximents notables, s'anuncien l'estrena d'una òpera del mestre Richard Strauss *Il Cavaliere della Rosa*; i sis funcions a càrrec dels famosos *Ballets rusos* que tanta acceptació tingueren la temporada passada.

Per a celebrar per endavan tots aqueixos bells auguris l'Empresari del Liceo senyor Volpini ha invitat als seus amics a un esplèndid sopar, al qual no assistirem,... pero que s'agraeix igualment.

Bona sort i endavant!

NOVEDADES

Aquesta vegada En Santiago Rusiñol ens ha volgut pintar l'afrosa soletat dels fars; i dins d'aqueix ambient o, millor dit, filla d'aqueix ambient per si sol tràgic, hi ha conjuminat una acció dramàtica molt interessant i d'una intensitat veritablement corprenedora. El drama passional hi és senzill i terrible a la vegada; tan per l'acció, com per la concepció originària, com per la tesis, l'obra resulta, més poètica que verista, més poemàtica que real.

El primer acte de *Els Nàufregs*, d'una admirable sobrietat, serveix al autor per a esboçar-nos la psicologia de dues menes d'ànimes empresonades a la farola, que contrasten tan pels sentiments, com per les idees; els resignats i els protestataris, els del sagrat deure i els amics de la lliure expansió; caràcters molt ben determinats, amb aquell relleu irònic i de excepcional bonhomia que'ns fa exclamar: «Això rusiñoleta». Unes quantes escenes de desavenencia conjugal entre els dos matrimonis, el vell i el jove, que habiten el far solitari, omplen quasi tot l'acte que acaba magníficament amb l'arribada d'un nàufreg ferit. Aqueix nàufreg, home jove, d'esperit volador, inquiet i rodamón que enamora tot seguit a la Casals que's disposa a fer-li d'*hermana* de Caritat més per amor que per sentiment humanitari, lo qual naturalment, endavina aviat En Borrás, esclau del reglament, que fa de marit i és el torrer jove, al punt de que aquest, després de la hermosa escena del segon acte acaba per a fer-li fer el farcellet al intrús i el despatxa de punt en blanc, encara que

amb bones paraules. La Casals, que està boja per En Daví (el nàufreg rodamón) veu en aquesta fugida la porta oberta per al camí d'il·lusions i de llibertat que somnià tota la vida i sense eccomanar-se a Déu ni al diable, segueix al seu amant deixant en la més espantosa soletat al seu marit. Després,.. després la mala esposa torna; torna al cap de molt temps quan la fatal realitat li ha mort totes les il·lusions i perquè sab que En Borrás està malalt. Torna, resignada, penedida, demanant el perdó de l'espòs, però ja és tard; aquest, ferit mortalment pel mal de la soletat i no podent resistir la tragedia que l'aparició de la seva muller fa reviure en son cort rasbalçat, és víctima d'un deliri... d'un deliri d'aquells que sab fer el nostre gran Borrás a les taules i que li val cada nit una ovació.

El nou drama d'En Rusiñol impressiona vivament, i a pesar del assumpte que no pot ésser més negre, el públic l'escolta amb delectació, perquè, com de costum en ell, l'autor ha sapigut amanir degudament les escenes tràgiques amb alguns tòcs de fina ironia i de sa humorisme de la seva cullita, única en el teatre de la nostra terra.

Els interpretadors estigueren tots molt justos en els llurs respectius papers. Cal remarcar, sobre tot, la tasca d'En Borrás, de la Casals i d'En Barçosa i d'En Daroqui.

La presentació només que regular; i el decorat del segon acte dolentet de veres.

I fins la setmana entrant que tornarem a donar compte d'una altra novetat rusiñoleta, amb motiu de l'estrena de *Gente bien*, que tingué lloc ahir dijous en el mateix teatre i de la qual no tenim temps de parlar-ne.

ALTRES TEATRES

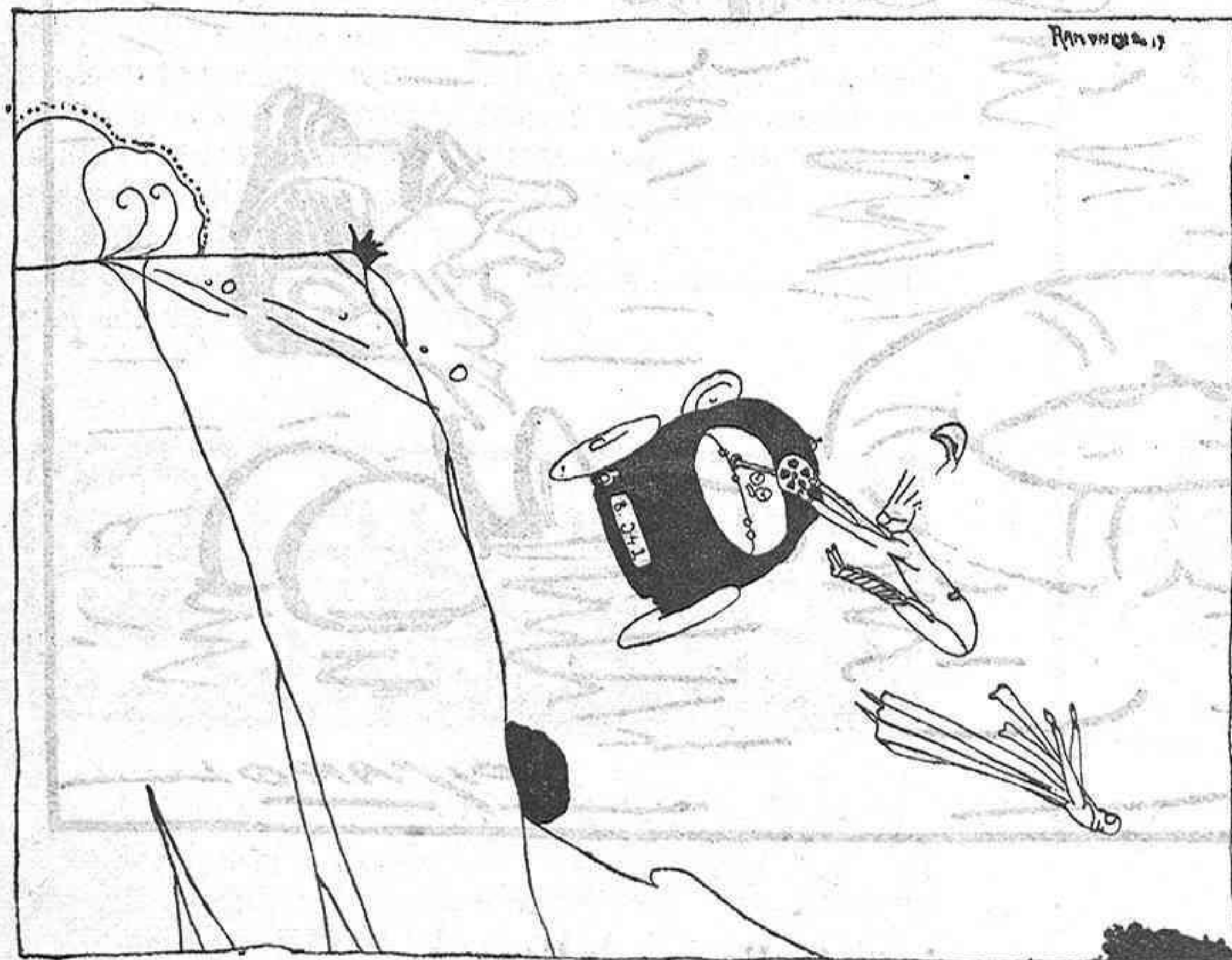
Al «Tivoli» ha obtingut un veritable triomf En Güell amb *El Tesoro*, que es representa cada nit.—Al «Nuevo» la colla Santpere anuncia per a avui divendres l'estrena de *Els Peluts*, vodevill que, ara, darrerament a París, amb el títol de *Madame et son filleul* s'ha representat centenars de vegades.—Al «Español» segueixen explotant l'èxit de *A les sis l'espero*, tot preparant l'estrena d'un altre vodevill de «fama mundial» que's titularà *I van tres!*...—I al «Goya» gran aconeximent per a demà: debut de la companyia de drama clàssic i modern dirigida per l'eminent *declamador* Ricard Calvo amb la famosa obra d'Echegaray *El gran Galeoto*.

L. L. L.

DAMIÀ ROCABRUNA, EL BANDOLER

Dimarts, al «Romea», estrenaren la tragi-comedia *Damià Rocabruna, el Bandoler*, original del senyor Pous i Pagès. D'aquesta tragi-comedia se'n havia parlat molt, i tot-hom semblava tenir-hi molta confiança; al finar el primer acte ja vegegrem que no; tot-hom menys l'Empresa, n'hi tenia; aquesta no s'havia deixat enredar i volgué defensar els cabals que havia esmersat en decoracions, en vestits i sobre tot en aquells cartells mefistofèlics (per la color) on el senyor Giménez mira a travésat a tot-hom des de sota un berret que per a ell hauria volgut en ses joventuts don Pompeu Gener.

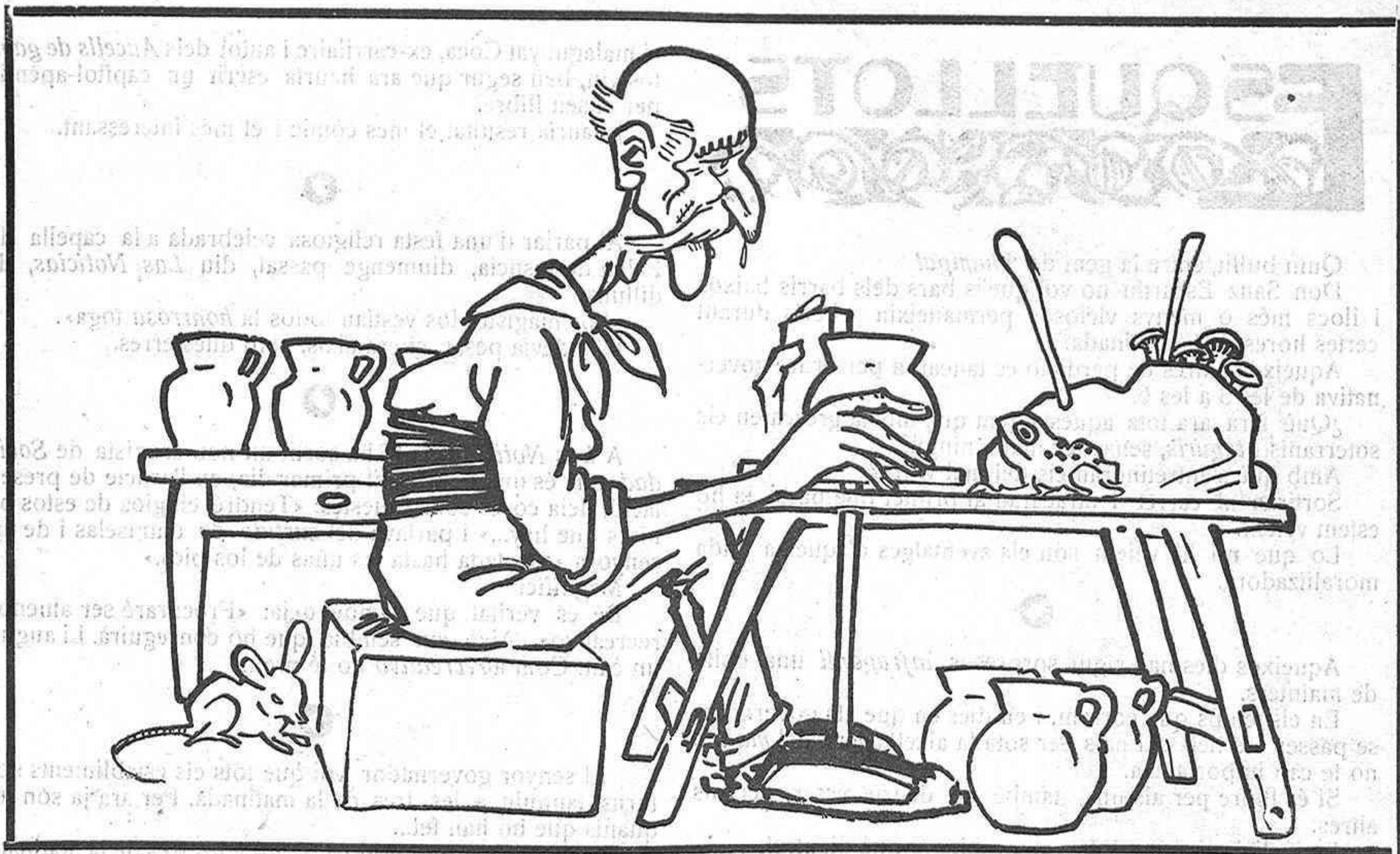
Per a defensar-se, la dita Empresa es fià de la *claque* i a fè que no tingué mal ull; mai n'havíem vist cap de tan disciplinada i entusiasta. Mercès an ella el senyor Pous i Pagès sortí repetidament a l'escenari i la nombrosa concurrència que omplia el teatre no pogué adormir-se, per més que desde

L'ESTIMBADA DELS ENAMORATS

—Sebastià!...

—Ja baixo, dona!...

VIGILIES ELECTORALS

—Ja se sab: els tupins són els fills dels olles.

l'escenari hi fessin tots els possibles i que l'hora avançada de la nit hi convidés.

L'obra del senyor Pous i Pagés és massa llarga, no té novetat, no interessa. Aquests arguments de bandolers demanen un públic especialíssim, que no és precisament el de Romea, i aquest públic els vol desenrotllats en una forma que desconeix el senyor Pous. Abans d'escriure el *Rocabruna*, tenia d'anar al «Apolo» i, després d'apendre, tirar endavant o deixar-ho córrer. Ara no és res, no ens ha agradat a nosaltres ni agradaria als de l'«Apolo». En el llenguatge també rellisca alguna vegada el senyor autor i això no està bé en qui té palesament demostrat dominar el català.

El senyor Giménez i la senyora Fremont també tindrien d'anar al «Apolo» al costat d'En Rojas i la Caparó; queden molt malament. La colla de lladres, naturalíssima, tot-hom ho deia.

Ho sentim molt.

ERRA

El partit de començament de la temporada futbolista, Castella-Catalunya, celebrat diumenge en el camp de l'*Espanñol* resultà un si és no és ensopidot.

Semblava que la fresca que es *disfrutava* influís en els ànims de jugadors i públic i tots plegats es prenguessin la cosa en calma.

Como cambian los tiempos. Encara ens sembla veure

l'entusiasme amb que, fa ja algun temps, s'anaven a veure aquests *matches* de selecció. Ara gairebé s'hi va per força.

La rivalitat, més que la rivalitat, l'odi entre els nostres primers clubs, ha fet i sègueix fent veritables desgràcies. Els jugadors mateixos (i això que són els menys enemistats) juguen, sinó amb fàstic, amb poques ganes. I el públic, no va amb tanta quantitat com abans al partit, perquè tant se li endona que guanyin uns com altres.

I així resulten partits com aquest, que ja semblava que s'havia d'acabar d'aquella manera.

Els nostres jugadors anaven de blanc, color d'adolescent i els de Madrid de morat, color clerical. Entre uns i altres el jòc esdevingué interessant en alguns moments, sosso en altres i en conjunt regular, res més que regular.

Els madriles ens enviaren de davantera unes *fieras* (perdo, amics) que tenien de fer lo menys una dotzenota de *goles*.

Posin-se tranquils i... prenguin carburo. Amb un jòc com el del diumenge no faràn res.

Com tampoc faràn res els nostres tal com estaven l'altre dia. Sòrt d'en Passaní que *passà* una pilota a l'Alvarado i aquest pogué marcar l'únic goal de la tarde o sinó, fem un paper d'estraça.

I prou, que la cosa no val la pena de parlar-ne tant.

Al matí, l'*Alfons XIII* (el de Palma) es barallà amb l'*Ate-neu Palafrugellenc* i guanyà (el primer) per 3 a 1. Adéu, *surraines*, ja sòu al calaix fins a l'any que vé.

Però ara resulta que el susdit *Alfons* renuncià a passar a primera categoria no volguent fer el partit amb l'*Inter*, que tal vegada hauria guanyat.

Home, mallorquins! Això no està bé. Per aquest viatge no necessitavem alforges.

Si tan poques ganes tenien de figurar podien cedir els punts al *Júpiter*, per exemple, que forces desitjos tenia de arribar a tot arreu, no es veritat?

Au!

HIP

ESQUELLOTS

Quin bullit, entre la gent de l'hampa!

Don Sanz Escartín no vol que'ls bars dels barris baixos i llocs més o menys viciosos permaneixin oberts durant certes hores de la matinada.

Aqueixos antres de perdició es tancaràn per ordre governativa de les 3 a les 6.

¿Què farà ara tota aquesta gent que movia gresca en els soterranis i tuguris, sense fer mal a ningú?

Amb què s'entretindran els del mal viure?

Sortiran al carrer i atracaran al primer que passi, ja ho estem veient.

Lo que no hi veiem són els aventatges d'aqueixa mida moralitzadora.

Aqueixos dies han sigut sorpresos *infraganti* una colla de matuters.

En els temps que correm, i en dies en que els governants se passen les lleis del país per sota la aixella, això del *matute* no te cap importància.

Si és lliure per als uns, també ho deuría ésser per als altres.

La justícia, o per a tots o per a ningú, què diantre!

Grandiosa, sorollosa, arxi-xardorosa, fou la manifestació pública que'ls abnegats carrilaires de la Companyia de M. Z. A. feren en honor del seu director, senyor Maristany.

Lo que'ns guardarem bé de dir és si fou espontània. Si

El galán.—Sí, t'estimo amb el cor, amb el pit, amb el cervell, amb tota la meva sang i totes les meves entranyes!

El senyor que passa.—I encara diuen que hi ha falta de subsistències!...

el malagunyat Coca, ex-carrilair i autor dels *Aucells de gavia* fos viu, ben segur que ara hauría escrit un capítol-apèndix per al seu llibre.

I hauría resultat el més còmic i el més interessant.

Al parlar d'una festa religiosa celebrada a la capella del Palau de Justícia, diumenge passat, diu *Las Noticias*, del dilluns:

«Los magistrados vestían todos la *honrrosa toga*».

Ja'ls devia pesar, si era aixís, amb dues erres.

A *Las Noticias* els hi ha sortit un nou cronista de *Sociedad* que és una delícia. El primer dia, en l'article de presentació, deia coses com aquestes: «Tendré elogios de estos bonitos que hay...» i parlava del *surtido* de damiselas i de una senyora «escotada hasta las uñas de los pies.»

Magnífic!

Bé és veritat que també deia: «Procuraré ser ameno y recreativo». Això em sembla que ho aconseguirà. Li auguro un èxit. Com a *recreativo* no té preu.

El senyor governador vol que tots els establiments nocturns tanquin a les tres de la matinada. Per ara ja són uns quants que ho han fet...

Tots aquells a on no hi va ningú a les tres de la matinada.

El senyor Bartrina diuen que vol ésser alcalde.

Pela, que no ho és aquest any!

Aquest de l'alcaldia és un jòc que tot-hom té por de perdre diners.

La qüestió de la llum.

La qüestió dels transports.

La qüestió de les subsistències.

¿No'ls hi sembla que seria qüestió de que s'acabessin tantes qüestions?

Hi han diaris que no tingueren l'altre dia ni una paraula de protesta per l'incalificable abus de censura de què fóren víctimes al donar compte del Consell de Ministres i de la reunió dels Parlamentaris.

N'hi ha que nàixen predestinats!

L'acreditada casa «Pneu Klein» acaba d'obrir un important concurs que interessarà segurament als dibuixants de dintre i de fóra de Catalunya.

Al efecte, ofereix sis premis, el primer de cinc mil pessetes i el darrer de 400, als millors cartells anunciadors dels neumàtics per a automòbils especialitat de la susdita casa.

Per a més detalls sobre el torneig artístic que's prepara, demanin-se les bases impreses que reparteix la casa Klein, Princesa, 61, Barcelona.

Apa, ninotaires, no val a badar!

D'ençà del bullit de les subsistències, per a cada article un bando.

Ara li a tocat el torn al carbó vegetal.

Uns cartellets enganxats per les cantonades i a les portes

de totes les carboneries anuncien la reglamentació dels preus actuals del carbó.

De modo que ara els preus no poden bellugar-se... mentres no's belluguin les tarifes.

Que serà quan, an els que tenen facultats per a redactar-les els hi dongui la gana.

NOTES DE CASA:

De la «Escola Catalana d'Art Dràmatic» reberem unes atentes invitacions per a la Sessió Inaugural, en la que el poeta Morera i Galicia llegí una ben escrita i documentada

conferencia sobre les interpretacions de les obres shakespearianes.

L'Orfeó Gracienc ens ha convidat així mateix als actes artístics i culturals anunciats per al present més d'octubre. Mercès a tots.

La broma de cada any.

Torna a parlar-se molt de malalties infeccioses, entre les que *descuella* el senyor Tifus.

I... Cuando el río suena...

Ara figurin-se vostès quan no's tracta d'un riu, sinó de Dos rius!...

Ha tingut lloc, al Parc, la col·locació del bust de la malaguanyada artista Pepeta Teixidó, celebrada pintora de flors i colorista exquisida.

A l'homenatge hi concorregué molta gent.

Una festa lluida i digna, i un acte que honra a tots els que hi prenguer en part.

A darrera hora, el senyor Sanz Escartín se l'ha envainada.

Tot allò del tancament de certs establiments a altes hores de la matinada s'ha tornat aigua-poll.

Naturalment!... Era de preveure!...

Si tancaven certs locals, ¿on tancaríen i on passarien el el rato la majoria dels inspectors de policia?

Una colla de regidors varen anar, dissabte passat, a Moncada, amb l'objecte de visitar les obres de canalització de l'aigua.

Aqueixes notícies ja deurien estar estereotipades en tots els diaris. Perquè mireu que n'hi van, de vegades, els nostres regidors a Moncada!...

Es clar, com que l'excursió acaba sempre amb tèc!

Els veïns de Sant Gervasi es queixen de que la seva barriada no és prou vigilada.

Una mica de consideració senyors!

Que no veuen que ara els guardies d'ordre públic tenen prou feina amb fer tancar els music-halls!

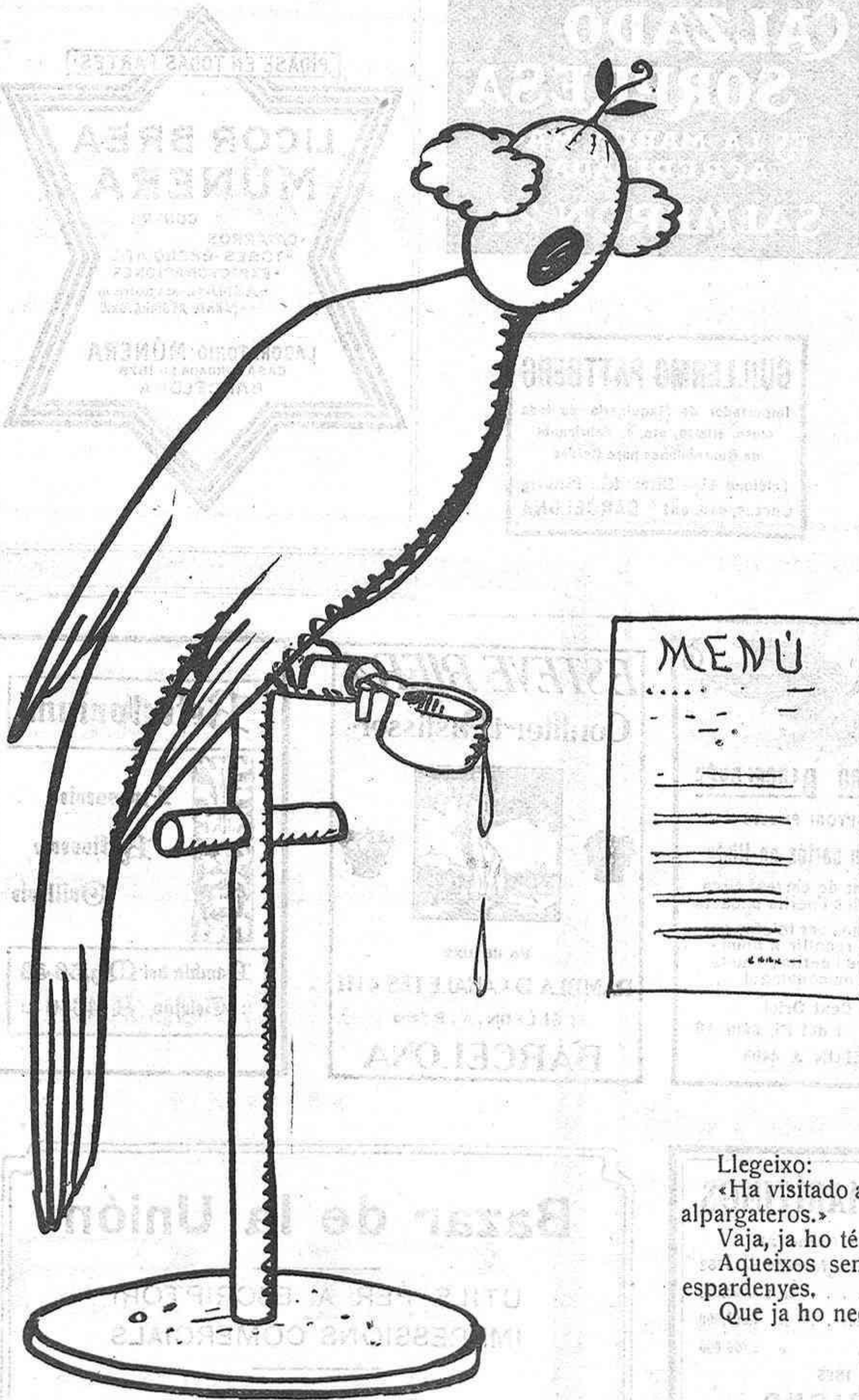
Llegeixo:

«Ha visitado al señor gobernador civil una comisión de alpargateros.»

Vaja, ja ho té bé, senyor Sanz Escartin.

Aqueixos senyors podran ensenyar-li a lligar-se bé les espadnyes.

Que ja ho necessita.

EL LLORITO PRESIDENCIAL

— «Españoles como erba»

Antoni López, editor — Rambla del Mltg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

ARTRITISMO · REUMA · GOTA PIPERAZINA D. GRAU

El millor remei per a curar el
ESTRENYIMENT CRONIC

I evitar les seves fatals conseqüències és el

LAXOL AMARGOS

Preciós regulador de les funcions gastro-intestinals
Purgant vegetal suau-Laxant perfecte-Depuratiu sens rival
27 anys de gran èxit. - Proveu-lo i vos en convencereu
De venda en les principals farmacies

**EL
CALZADO
SORPRESA**
ES LA MARCA MAS
ACREDITADA
SALMERON. 21

PIDASE EN TODAS PARTES

**LICOR BREA
MÚNERA**

CONTRA

- CATARROS
- TOSES-BRONQUITIS
- EXPECTORACIONES
- ASMA Y DEMAS AFECCIONES DEL
- APARATO RESPIRATORIO

LABORATORIO MÚNERA
CASA FUNDADA EN 1875
BARCELONA

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Cálculos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Tifus
Gota

UROMETINA

LAMBIOTTE HERMANOS
Sinnamer Urotropina - Hexametileno tetramina Formina

PÍDASE
folleto expli-
cativo. Muestras
a los señores médicos
Agto. gen.: S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

GUILLERMO PATTBERG

Importador de Maquinaria de toda
clase, Hierro, etc. :: Fabricante
de: Guarniciones para Gardas

Teléfono 634 - Direc. tel.: Pattberg
Cortes, 649, ent.º BARCELONA

**CALÇATS FINS
I ECONÒMICS
DE TOTA MENA**

LA FRANCO ESPAÑOLA
ESCUDELLERS, 25
BARCELONA

MENSAJERO BARCELONÉS

ESCRIPTORI PÚBLIC

S'admeten cartes en llista

Repartiment de cartes, circu-
lars, esqueles i petits paquets

Avisant-nos per telèfon es
passen a recollir a domi-
cili, cartes i petits paquets
per a on convingui

Places del Beat Oriol
i del Pi, núm. 10

TELÈFON A 4499

ESTEVE RIERA
Confiter i Pastisser

Pa de luxe

RAMBLA D CANALETES 911

TELÈFON. A. 2766

BARCELONA

Refectorium

Brasserie

Pâtisserie

Gûllerie

Rambla del Mig, 36-38

:: Telèfon A 4646 ::

COMPAÑÍAS DE SEGUROS MARÍTIMOS

LA HELVETIA - San Gall (Suiza)

Compañía Anónima fundada en 1858

Capital social Fr. 10.000.000

» desembolsado » 2.000.000

Fondo de reserva » 2.063.300

ITALIA (Genova)

Sociedad Anónima fundada en 1782

Capital social Liras 8.000.000

» desembolsado » 4.000.000

Fondo de reserva » 2.000.000

Sucursal española establecida en 1883

Director: ANTONIO CALCAGNO

J. A. Clavé, 9, 1.º 1ª

BARCELONA

NOTA: Estas compañías trabajan en España mancomunadas

Bazar de la Unión

ÚTILS PER A ESCRIPTORI
IMPRESSIONS COMERCIALS

Carrer de la Unió, 3-Barcelona

Els Perfums Singulars

de Myrurgia

Sedueixen per la exquisida distinció del seu buquet delicat que persisteix i no s'oblida

Cremses. Polvos. Locions. Extractes. Colonies. etc.

Antoni López, llibreter, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: apar. n.º 2
TELÉFONO 4115

LA PRÓXIMA SEMANA SE PONDRÁ A LA VENTA

El Año en la Mano

ALMANAQUE-ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRÁCTICA

Un tomo en rústica. . . 1'50 ptas.

1918

Un tomo en tela. . . 2'— ptas.

MACIZOS PIRELLI

PARA

OMNIBUS Y CAMIONES

Fabricación Española

DIRIGIRSE

A

PIRELLI

RONDA UNIVERSIDAD, 31

DON JOSÉ ZORRILLA

Don Juan Tenorio

Drama religioso fantástico en verso

Un tomo

Una peseta

BARTRINA Y ARÚS

El Nuevo Tenorio

Leyenda dramática en siete actos

Un tomo

Dos pesetas

LLAMP-BROCHS

Don Cuan Tanorio

Drama sangriento, aspelusnante, aspe-
módico y horroroso, an siete actos

Un tomo

Una peseta

JULI VALLMITJANA

RUJÍ (Rosa)

Un tom UNA pesseta

Una jornada histórica

Por la renovación de España

Gran lámina artística de la Asamblea de Parlamentarios

celebrada a Barcelona el día 19 de julio de 1917

UNA peseta

UNA peseta

EN EL BALL

— No vull ballar amb cap de vostès, perquè tots tenen cara d'«alemanots».